

**«Neşe serişdeleri, psihotrop maddalar, prekursorlar we olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göres çäreleri hakynda»
Türkmenistanyň kanuny 2017-nji ýylyň 25-nji noýabrynda kabul edilen № 654-V Türkmenistanyň Kanuny esasynda güýjüni ýitiren diýip ykrar edilen.**

**TÜRKMENISTANYŇ
K A N U N Y**

Neşe serişdeleri, psihotrop maddalar, prekursorlar we olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göres çäreleri hakynda

(Türkmenistanyň Mejlisiniň Maglumatlary, 2004 ý. № 4, 28-nji madda)

(Türkmenistanyň 18.04.2008 ý. № 192-III, 18.04.2009 ý. № 32-IV, 22.12.2012 ý. № 366-IV, 02.02.2015 ý. № 177-V, 12.01.2016 ý. № 326-V we 26.03.2016 ý. № 382-V Kanunlary esasynda girizilen üýtgetmeler we goşmaçalar bilen)

Şu Kanun neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň, prekursorlaryň dolanyşygyna gözegçilik çygrynda döwlet syýasatynyň hukuk esaslaryny kesgitleýär we raýatlaryň saglygyny, döwlet we jemgyýetçilik howpsuzlygyny goramak maksady bilen olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş çärelerini belleýär.

I bab. Umumy düzgünler

1-nji madda. Esasy düşüňjeler

şu Kanunda şu aşakdaky esasy düşüňjeler peýdalanylýar:

neşe serişdeleri - neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň Sanawyna girizilen, Türkmenistanyň kanunçylygyna, Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna, şol sanda BMG-niň neşe serişdeleri hakynda 1961-nji ýyldaky Bitewi konwensiýasyna düzedişler girizmek hakynda 1972-nji ýyldaky Teswirnama laýyklykda oňa girizilen düzedişler bilen BMG-niň neşe serişdeleri hakynda 1961-nji ýyldaky Bitewi konwensiýasyna laýyklykda gözegçilik edilmäge degişli sintetiki ýa-da tebigy maddalar, olaryň serişdeleri, şol sanda derman serişdeleri, şeýle hem ösümlükler;

psihotrop maddalar - neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň Sanawyna girizilen, Türkmenistanyň kanunçylygyna, Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna, şol sanda BMG-niň psihotrop maddalary hakynda 1971-nji ýyldaky Konwensiýasyna laýyklykda gözegçilik edilmäge degişli sintetiki ýa-da tebigy maddalar, olaryň serişdeleri, şol sanda derman serişdeleri, şeýle hem tebigy materiallar;

neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň prekursorlary (mundan beýläk - prekursorlar) - neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň Sanawyna girizilen, Türkmenistanyň kanunçylygyna, Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna, şol sanda BMG-niň neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş hakynda 1988-nji ýyldaky Konwensiýasyna laýyklykda gözegçilik edilmäge degişli

neşe serişdeleri we psihotrop maddalar öndürilende, taýýarlanylanda, gaýtadan işlenilende peýdalanylýan maddalar;

neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň kybapdaşlary - himiki gurluşy we häsiýeti babatda neşe serişdelerine, psihotrop maddalara meňzeş, psihika şonuň ýaly işjeň täsir edýän, Türkmenistanda gözegçilik edilmäge degişli neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň Sanawyna girizilmedik, Türkmenistanda dolanyşgy gadagan edilen sintetiki ýa-da tebigy maddalar;

düzümde neşe serişdeleri ýa-da psihotrop maddalar bolan serişdeler (mundan beýläk - serişdeler) - Türkmenistanda gözegçilik edilmäge degişli neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň Sanawyna girizilen neşe serişdeleriniň ýa-da psihotrop maddalaryň birini ýa-da birnäçesini düzüminde saklaýan islendik fiziki ýagdaýdaky maddalaryň garyndysy;

neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşgy - düzüminde neşe serişdeleri bolan öşümlikleri ösdürip ýetşdirmek, hasylyny ýygnamak, taýýarlamak, neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary işläp taýýarlamak, öndürmek, taýýarlamak, gaýtadan işlemek, saklamak, dolanyşgy goýbermek, ýerleşdirmek, paýlamak, satyn almak, peýdalanmak, daşamak, ibermek, getirmek, äkitmek we ýok etmek bilen baglanyşykly Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda rugsat edilen we gözegçilik edilýän işleriň görnüşleri;

neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşgy - neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygynyň Türkmenistanyň kanunçylygynyň bozulyp amala aşyrylmagy;

neşekeşlik - neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň ýa-da şolara kybapdaş maddalaryň haýsydyr birine fiziki we (ýa-da) psihiki taýdan baglylygy bilen şertlendirilen, adam organizminiň fiziki we psihiki taýdan işleýiş düzgünleriniň (ýagdaýynyň) düýpli bozulmagyna getirýän keselleme;

neşekeşlikden ejir çekýän adam (neşekeş) - neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň ýa-da şolara kybapdaş maddalaryň haýsydyr birine fiziki we (ýa-da) psihiki taýdan bagly bolup durýan we ýöriteleşdirilen saglygy goraýyş edarasy tarapyndan onuň keseliniň kesgitlemesi «neşekeşlik» diýlip ykrar edilen adam;

neşe serişdeleriniň ýa-da psihotrop maddalaryň bikanun ulanylmagy - neşe serişdeleriniň ýa-da psihotrop maddalaryň lukmanyň kesgitlemesinden bidin ulanylmagy;

lukmançylyk güwänamasynyň geçirilmeginden, lukmançylyk barlagyndan ýa-da bejerişden boýun gaçyrylmagy - neşe serişdelerini ýa-da psihotrop maddalary bikanun ulanýan adamyň hukuk goraýjy edaralaryň işgäriniň lukmançylyk güwänamasyny geçmek baradaky görkezmesini, şeýle hem lukmanyň bellän çärelerini we beren maslahatlaryny bilgeşleýin ýerine ýetirmezligi;

neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň paýlanylmagy - Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan tertibe laýyklykda kärhanalaryň we edaralaryň [mundan beýläk – kärhanalar (edaralar)] özleri üçin bellenen möçberlerde neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary olaryň dolanyşygyny amala aşyrmak üçin almagy;

neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun ýerleşdirilmegi - satmak, sowgat etmek, bermek, başga adama sançmak we beýleki her hili usullar arkaly olaryň ýaýradylmagy;

neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary almak (edinmek) - neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary satyn almak, beýleki harytlara ýa-da zatlara çalyşmak arkaly edinmek, karzyna ýa-da peşgeş almak, berginiň üzlüşilmegi

hökmünde almak, şeýle hem tapydan neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary eýelemek, düzüminde neşe serişdeleri bolan ösümlikleri [göknary we kenebi (kannabisi), düzüminde neşe serişdeleri bolan beýleki ösümlikleri ýa-da olaryň böleklerini] ýygnamak, eger şol adam olaryň neşe serişdeleridigini, psihotrop maddalarydygyny ýa-da prekursorlarydygyny bilýän bolsa;

neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň saklanylmagy - neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň ýa-da prekursorlaryň bir adamyň öz ýanyndan, jaýyndan, mellek ýerinden, başga bir gizlin ýerinden we oňa degişli beýleki ýerlerden tapylmagy bilen baglanyşykly düşünilip edilen islendik hereketler.

2-nji madda. Türkmenistanda gözegçilik edilmäge degişli neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň sanawy

1. Türkmenistanda gözegçilik edilmäge degişli neşe serişdeleri, psihotrop maddalar we prekursorlar neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan tassyklanylýan ýörite Sanawyna (mundan beýläk - Sanaw) girizilýär we döwlet tarapyndan ulanylýan gözegçilik çärelerine baglylykda şu asakdaky sanawlara goşulýar:

- Türkmenistanyň kanunçylygyna, BMG-niň neşe serişdeleri hakynda 1961-nji ýyldaky Bitewi konwensiýasyna we BMG-niň psihotrop maddalar hakynda 1971-nji ýyldaky Konwensiýasyna laýyklykda Türkmenistanda dolanyşygy gadagan edilen neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň sanawyna (mundan beýläk - 1-nji Sanaw);

- dolanyşygy Türkmenistanda çäklendirilen we Türkmenistanyň kanunçylygyna, BMG-niň neşe serişdeleri hakynda 1961-nji ýyldaky Bitewi konwensiýasyna we BMG-niň psihotrop maddalar hakynda 1971-nji ýyldaky Konwensiýasyna laýyklykda gözegçilik çäreleri belenilýän neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň sanawyna (mundan beýläk - 2-nji Sanaw);

- dolanyşygy Türkmenistanda çäklendirilen we gözegçilik çäreleriniň käbirini aýyrmaga Türkmenistanyň kanunçylygyna we BMG-niň psihotrop maddalar hakynda 1971-nji ýyldaky Konwensiýasyna laýyklykda ýol berilýän psihotrop maddalaryň sanawyna (mundan beýläk - 3-nji Sanaw);

- dolanyşygy Türkmenistanda çäklendirilen, Türkmenistanyň kanunçylygyna hem-de BMG-niň neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş hakynda 1988-nji ýyldaky Konwensiýasyna laýyklykda gözegçilik çäreleri belenilýän prekursorlaryň sanawyna (mundan beýläk - 4-nji Sanaw).

2. Türkmenistanda gözegçilik edilmäge degişli neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň Sanawlaryny düzmegiň, uýtgetmegiň we olaryň üstüni ýetirmegiň tertibi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýar.

3. Türkmenistanda gözegçilik edilmäge degişli neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň Sanawlary Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan belenen tertibe laýyklykda köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde resmi taýdan çap edilmäge degişlidir.

4. Her bir görnüşi üçin aýry-aýry gözegçilik düzgüni belenen neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň birnäçesini özüde jemleýän serişdeler olar üçin göz önünde tutulan in berk gözegçilik düzgünine laýyklykda gözegçilik edilmäge degişlidir.

3-nji madda. Neşe serişdeleri, psihotrop maddalar we prekursorlar hakynda Türkmenistanyň kanunçylygy

1. Neşe serişdeleri, psihotrop maddalar, prekursorlar we olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş çäreleri hakynda Türkmenistanyň kanunçylygy şu Kanundan we Türkmenistanyň neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky gatnaşyklary düzgünleşdirýän beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryndan ybaratdyr.

2. Eger Türkmenistanyň halkara şertnamalarynda şu Kanundakydan başga düzgünler belenen bolsa, onda halkara şertnamasynyň düzgünleri ulanylýar.

4-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň, prekursorlaryň dolanyşygy çygrynda we olaryň bikanun dolanyşygyna we ulanylmagyna garşy göreş çäreleri barada döwlet syýasaty

1. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň, prekursorlaryň dolanyşygy çygrynda we olaryň bikanun dolanyşygyna we ulanylmagyna garşy göreş çäreleri baradaky döwlet syýasaty şu aşakdakylara gönükdirilendir:

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň, prekursorlaryň dolanyşygyny we olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş çärelerini döwlet tarapyndan düzgünleşdirmäge;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işlere döwlet gözegçiligini amala aşyrmaga;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işleri ygtyýarlylandyrmagy üpjün etmäge;

- Türkmenistanda dolanyşygyna rugsat berlen neşe serişdelerini we psihotrop maddalary döwlet belligine almagy geçirmäge;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygrynda kärhanalaryň (edarylaryň) işini pudagara we pudaklaýyn dolandyryşy utgaşdyrmaga;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygynyň we ulanylmagynyň önüni almaga gönükdirilen işleri guramak baradaky wezipeleri toplumlaýyn çözmäge;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygy we ulanylmagy bilen baglanyşykly jenaýatlary ýüze çykarmak we olaryň önüni almak boýunça derhal agtaryş çärelerini amala aşyran edarylaryň işini kamilleşdirmäge;

- neşekeşligiň ýaýradylmagy we onuň bilen baglanyşykly hukuk bozulmalary bilen göreşi göz önünde tutýan önüni alyş çäreleri amala aşyrmaga;

- sagdyn durmuş ýörelgesini wagyz etmäge we ornaşdyrmaga, neşekeşligiň önüni almak we onuň garşysyna göreşmek boýunça toplumlaýyn çäreleri geçirmäge;

- neşekeşligiň ýaýradylmagyna garşy we şonuň bilen baglanyşykly hukuk bozulmalaryna garşy göreşe Türkmenistanyň jemgyýetçilik birleşiklerini, dini guramalaryny we raýatlaryny çekmäge;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň, prekursorlaryň dolanyşygyna gözegçilik çygrynda hem-de olaryň bikanun dolanyşygyna we ulanylmagyna päsgelçilik döredýän çäreleri amala aşyrmaga köptaraplaýyn we ikitaraplaýyn halkara hyzmatdaşlygyny pugtalandyrmaga.

2. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygy bilen bagly jenaýatlary etmekde günäli bilnip, iş kesilen adamlar babatda günä geçme çäresi ulanylmaýar.

5-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işiň döwlet tarapyndan düzgünleşdirilmegi

1. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işiň döwlet tarapyndan düzgünleşdirilmegi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti we onuň ygtyýarly döwlet edaralary tarapyndan amala aşyrylýar.

2. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň, prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işiň döwlet tarapyndan düzgünleşdirilmegi hem-de olaryň bikanun dolanyşygyna we ulanylmagyna garşy göreş çärelerini amala aşyran edaralaryň sanawy we olaryň ygtyýarlyklary hem-de jogapkärçiligi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan kesgitlenilýär.

6-njy madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş boýunça pudagara edarasy

1. Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýanyndaky Neşekeşlige garşy göreş boýunça döwlet utgaşdyryjy topary (mundan beýläk – Döwlet topary) dahylly ministrlikleriň, pudaklaýyn doladyryş edaralarynyň we gulluklaryň neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş boýunça özara ylalaşykly hereketlerini we işlerini utgaşdyrmagy üpjün edýän pudagara edara bolup durýar.

2. Döwlet toparynyň iş tertibi we onuň düzümi Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan tassyklanylýan Düzgünnama arkaly kesgitlenilýär.

II bab. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işleri ygtyýarlylandyrmagyň tertibi

7-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işleri ygtyýarlylandyrmak

1. Sanawa girizilen we dolanyşygy Türkmenistanda gözegçilik edilmäge degişli neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy bilen baglanyşykly işleri ygtyýarlylandyrmak işi Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda Türkmenistanyň Içeri işler ministrligi tarapyndan amala aşyrylýar.

2. Sanawa girizilen we dolanyşygy Türkmenistanda gözegçilik edilmäge degişli neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy bilen baglanyşykly işlere ygtyýarnama diňe edara görnüşindäki taraplara berilýär.

8-12-nji maddalary Türkmenistanyň 18.04.2009 ý. № 32-IV Kanuny esasynda güýjüni ýitiren.

III bab. Neşe serişdeilerini we psihotrop maddalary işläp taýýarlamak, öndürmek we taýýarlamak

13-nji madda. Täze neşe serişdelerini we psihotrop maddalary işläp taýýarlamak

1. Täze neşe serişdelerini we psihotrop maddalary işläp taýýarlamak - munuň özi lukmançylyk maksatlary bilen peýdalanmak üçin neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň has ýokary netijeli, az howply we gözegçilik etmesi ýeňil bolan, häzirki bar bolanlary bilen deňeşdirende has ýokary bejerijilik häsiýetine eýe bolan görnüşlerini gözlemekdir, öwrenmekdir we döretmekdir.

2. Täze neşe serişdelerini we psihotrop maddalary işläp taýýarlamaga diňe döwlet buýurmalaryna laýyklykda ýol berilýär we ol işiň şu görnüşine ygtyýarnamasy bolan döwlet ylmy-barlag edaralaryna tabşyrylýar.

3. Klinikadan öňki bolan barlaglar olaryň netijeliligine baha bermek we ony subut etmek maksady bilen geçirilýär.

Täze neşe serişdelerini we psihotrop maddalary işläp taýýarlaýjylar olaryň klinikadan öňki barlaglaryny Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi tarapyndan tassyklanylýan şertlerde we tertipde Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda geçirmäge boçludyr.

4. Täze neşe serişdelerini we psihotrop maddalary taýýarlaýjylaryň hukuklary döwlet tarapyndan goralýar.

14-nji madda. Täze neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň kliniki barlaglary

1. Lukmançylyk maksatlary üçin peýdalanmaga niýetlenilen täze neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň kliniki barlaglary (mundan beýläk - kliniki barlaglar) Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrliginiň karary boýunça geçirilýär.

2. Kliniki barlaglar ýöriteleşdirilen bejeriş-öňüni alyş edaralarynda geçirilýär, olaryň sanawy Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi tarapyndan tassyklanylýar.

3. Täze neşe serişdelerini we psihotrop maddalary işläp taýýarlaýjylar ýa-da kliniki barlaglary geçirmegi buýrujylar kliniki barlaglary geçirmek üçin Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligine degişli haýyşnama berýärler. Oňa neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň nusgalary we olar hakdaky maglumatlary özünde jemleýän materiallar, klinikadan öňki barlaglaryň netijeleri, şeýle hem kliniki barlaglaryň maksatnamasynyň taslamasy goşulýar.

4. Ýöriteleşdirilen bejeriş-öňüni alyş edarasy neşe serişdelerini we psihotrop maddalary işläp taýýarlaýjylar ýa-da kliniki barlaglary geçirmegi buýrujylar bilen olary geçirmek barada şertnama baglaşýar. Kysymlaýyn şertnamanyň görnüşi Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi tarapyndan tassyklanylýar.

Kliniki barlaglaryň netijeleri Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligine berilýär.

5. Bejeriş-öňüni alyş edarasy kliniki barlaglar başlanmazdan öň ätiýaçlandyryş edarasy bilen barlaglara gatnaşýan adamlaryň ömrüni we saglygyny ätiýaçlandyryş şertnamasyny baglaşmaga borçludyr.

Şol adamlaryň meýletin razylygy ýazmaça tassyklanylmalýdyr.

Kämillik ukyby ýok ýa-da kämillik ukyby çäkli adam kliniki barlaglara özüniň kanuny wekilleriniň ýazmaça beren razylygy bilen gatnaşyp biler.

6. Kliniki barlaglar geçirilýän wagtynda, eger şol barlaglara gatnaşýan adamyň ömri we saglygy üçin howply ýagdaý ýüze çyksa, şolaryň arasy kesilip bilner.

Kliniki barlaglary bes etmek hakyndaky karary görkezilen barlaglaryň maksatnamasynyň ýolbaşçysy kabul edip biler.

Kliniki barlaga gatnaşýan adam barlagyň işlendik döwründe oňa gatnaşmakdan boýun gaçyryp biler.

7. Kliniki barlagy maliýeleşdirmek işi neşe serişdelerini we psihotrop maddalary işläp taýýarlaryň ýa-da kliniki barlaglary geçirmegi buýranyň serişdeleriniň hasabyna geçirilýär.

8. Kliniki barlaglar doly ýa-da gysgaldylan maksatnama boýunça halkara tejribesinde ulanylýan talaplary hasaba almak bilen geçirilýär.

15-nji madda. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň öndürilişi hem-de taýýarlanylşy

1. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň önümçiligi – munuň özi olary ösümlüklerden, himiki we (ýa-da) beýleki maddalardan köpçülikleýin almaga gönükdirilen işdir.

2. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary taýýarlamak - munuň özi ösümlüklerden, dermanlardan, himiki we beýleki maddalardan neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň peýdalanmaga taýýar görnüşlerini, derman serişdeleri almaga gönükdirilen işdir.

3. Şu Kanun tarapyndan kesgitlenilen maksatlar üçin peýdalanylýan neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň öndürilmegi we taýýarlanylmagy döwletiň bellän paýynyň çäklerinde, anyk neşe serişdelerini we psihotrop maddalary öndürmäge ygtyýarnamasy bolan, döwlet belligine alnyşyndan geçen kärhanalarda (edarlarda) amala aşyrylýar.

4. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary öndürmek üçin zerur bolan enjamlary satyn almak, taýýarlamak we peýdalanmak işleri Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenen tertipde amala aşyrylýar.

5. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň öndürilmegi we taýýarlanylmagy tehnologik düzgün boýunça önümçiligi guramagyň düzgünlerine we hiline, döwlet standartlaryna, tehniki şertlere, şeýle hem halkara kadalarynyň talaplaryna gözegçiligi berjaý etmek bilen amala aşyrylýar.

Önümçiligiň we öndüriji kärhana (edara) tarapyndan önümçilik gözegçiligini geçirmegiň tehnologik düzgünleri Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi bilen ylalaşylýar.

6. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň dolanyşygy çygryndaky işi amala aşyran kärhanalar (edalar) hususlaşdyrylmaga we başga görnüşlerde döwlet eýeçiliginden bolup aýyrmaklyga degişli däldir.

Şeýle hem neşe serişdelerini we psihotrop maddalary öndürijiler bolan bitewi tehnologik ulgamy düzýän kärhanalary (edalary) hususlaşdyrmak we başga görnüşlerde döwlet eýeçiliginden bölüp aýyrmak gadagan edilýär.

7. Türkmenistanyň çäklerinde neşe serişdelerini we psihotrop maddalary öndürýän kärhanalar (edalar) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda döwlet belligine alynmaga degişlidir.

16-njy madda. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary gaýtadan işlemek

Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň gaýtadan işlenilmegi - munuň özi şonuň netijesinde arassalanylmagy (başga garyndylardan saplanylmagy), serişdede neşe serişdeleriniň ýa-da psihotrop maddalaryň toplanmagynyň artmagy, şeýle hem olaryň esasynda neşe serişdeleri ýa-da psihotrop maddalar bolmadyk maddalaryň alynmagy bolup geçýän işdir.

Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary gaýtadan işlemek işiň görkezilen görnüşine ygtyýarnamasy bar bolan kärhanalar (edalar) tarapyndan amala aşyrylýar.

17-nji madda. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary gaplamak hem-de olara bellik etmek

1. Öndürilýän we taýýarlanylýan neşe serişdeleriniň hem-de psihotrop maddalaryň hemmesiniň Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrliginiň "Türkmenstandartlary" Baş döwlet gullugy bilen ylalaşyp bellän talaplaryna laýyklykda daşky we içki gaplary bolmalydyr.

2. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň daşky gaby onyň içindäkileriň şol gabyň bitewiligini bozmazdan çykarylyp alynmak mümkinçiligini aradan aýyrmalydyr.

3. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň içki gabyna iki sany gyzyň zolak bilen bellik edilmelidir.

IV bap. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň döwlet belligine alynmagy

18-nji madda. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň döwlet belligine alynmagy

1. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň Türkmenistanda dolanyşygyna olar döwlet belligine alnanyndan soň Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde ýol berilýär.

2. Döwlet belligine şular degişlidir, ýagny:

- täze neşe serişdeleri we psihotrop maddalar;
- öň bellige alnan neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň täze utgaşdyryjylary;
- öň bellige alnan, ýöne başga görnüşlerde, täze böleklere bölmek ýa-da kömekçi maddalaryň başga düzümi bilen öndürilen (taýýarlanylýan) neşe serişdeleri we psihotrop maddalar;

-täzeden işläp çykarylan neşe serişdeleri we psihotrop maddalar.

3. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary döwlet belligine almak işi Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi ýa-da onuň ygtyýarly edarasy tarapyndan amala aşyrylýar.

4. Türkmenistanda bellige alnan neşe serişdeleri we psihotrop maddalar Türkmenistanda ulanmaga rugsat edilen neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň Sanawynda bolan neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň döwlet sanawyna girizilýär.

Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň Döwlet sanawyny ýöretmek we neşir etmek işini Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi amala aşyrýar.

19-njy madda. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary döwlet belligine almagyň tertibi

1. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary döwlet belligine almak işi olary öndürýäniň ýa-da üpjün edijiniň ýazmaça ýüz tutmasy esasynda amala aşyrylýar.

Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary bellige almak hakyndaky ýazmaça ýüz tutmanyň ýanyna şular goşulýar, ýagny:

- neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň nusgalary hödürlenilýän gabynda olaryň ady, söwda belgisi;

- neşe serişdelerini we psihotrop maddalary öndüreniň ady we salgysy;

- neşe serişdelerini we psihotrop maddalary öndürmek üçin berlen ygtyýarnama;

- täsir edýän neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň ady (sinonimleri);

- öndürmegiň görnüşi;

- neşe serişdesiniň we psihotrop maddanyň düzümi;
- ulanmagyň usullary, ulanylmagyna bolan görkezmeler we garşy gelmeler;
- dermanyň ulanyş mukdary (dozirowkasy);
- goýbermegiň şertleri;
- saklamagyň möhleti we şertleri;
- neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň beýleki ýurtlarda bellige alnandygy hakynda maglumatlar;

- neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň täze görnüşleri üçin klinikadan öňki we kliniki barlaglaryň materiallary (maglumatlary);

- neşe serişdesi we psihotrop maddasy üçin kadalaşdyryjy resminamalar;

- hil güwänamasy;

- bellige alnandygy üçin ýygymyň tölenendigini tassyklaýan resminama.

Bellige alnandygy üçin ýygymyň möçberi Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi tarapyndan Türkmenistanyň Ykdysadyýet we maliýe ministrligi bilen ylalaşmak esasynda tassyklanylýar.

2. Görkezilen materiallara (maglumatlara) seredilmegi netijesinde Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi ýa-da onuň ygtyýarly edarasy üç aý möhletiň dowamynda neşe serişdesini we psihotrop maddany bellige almak ýa-da bellige almakdan boýun gaçyrylandygy hakynda karar kabul edýär. Ol hakda arza berijä üç günüň dowamynda delillendirilen ýazmaça jogap ýollanylýar.

Bellige almakdan boýun gaçyrylandygy baradaky karar babatda Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenilen tertipde kazyýete şikaýat edilip bilner.

3. Döwlet sanawyna girizilen neşe serişdelerine we psihotrop maddalara bellige alyş belgisi goýulýar, arza berijä bolsa olaryň Türkmenistanda dolanyşykda bolmagyna rugsat berlen möhleti görkezilen tassyknama berilýär. Şu möhletiň geçmegi bilen neşe serişdeleri we psihotrop maddalar gaýtadan bellige alynmaga degişlidir.

Bellige almak hakyndaky karar bilen neşe serişdeleri we psihotrop maddalar üçin kadalaşdyryjy resminama hem tassyklanylýar.

4. Neşe serişdesiniň we psihotrop maddanyň kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplaryna laýyk gelmeýandigi ýüze çykarylan halatynda Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi ýa-da onuň ygtyýarly edarasy onuň ulanylmagyny gadagan etmek hakynda karar kabul edip biler.

5. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň bellige alnandygy baradaky karar olaryň dolanyşygyna gözegçiligi amala aşyrmaga ygtyýarly edaralaryň dykgatyna üç günüň dowamynda ýetirilýär.

6. Bellige almak üçin berlen resminamalar neşe serişdesini we psihotrop maddany bellige almagy amala aşyryýan edarada saklanmaga degişlidir.

V bap. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy

20-nji madda. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň dolanyşygynyň tertibi

1. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň Türkmenistanyň çäklerindäki dolanyşygy diňe şu Kanun we oňa laýyklykda kabul edilýän Türkmenistanyň kadalaşdyryjy hukuk namalarynda bellenilen maksatlarda we tertipde amala aşyrylýar.

2. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň Türkmenistanyň çäklerindäki dolanyşygy çygryndaky işiň ähli görnüşleri kärhanalar (edaralar) tarapyndan işiň anyk

görnüşine ygtyýarnama alanlaryndan soň amala aşyrylýar.

21-nji madda. Prekursorlaryň dolanyşygynyň tertibi

1. 4-nji Sanawa girizilen prekursorlaryň dolanyşygynyň tertibi şu Kanun we Türkmenistanyň kadalaşdyryjy beýleki hukuk namalary arkaly düzgünleşdirilýär.

2. Kärhanalar (edaralar) 4-nji Sanawa girizilen prekursorlary öz önümçiliginde işiň görkezilen görnüşine ygtyýarnamasy bolan mahalynda önümçilige zerur bolan mukdarlardan köp bolmadyk möçberlerde edinip we peýdalanyp bilerler.

3.4-nji Sanawa girizilen prekursorlary neşe serişdelerini ýa-da psihotrop maddalary bikanun taýýarlamak maksady bilen peýdalanmak üçin niýetlenilendigini tassyklaýan esaslar bar mahalynda olar dolanyşykdan haýal edilmän alynýar.

22-nji madda. Neşe serişdelerine we psihotrop maddalara döwletiň bellän paýlary

Neşe serişdelerine we psihotrop maddalara döwletiň bellan paýlary (mundan beýlak - paýlar), şeýle hem Sanawa goşulan ösümlikleriň dolanyşygyny amala aşyrmak üçin berilýän paýlar Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan Türkmenistanyň neşe serişdelerine we psihotrop maddalara bolan hajatlaryny hasaplamak esasynda bellenilýär, olaryň dolanyşygy şonuň çäklerinde amala aşyrylýar.

23-nji niadda. Käbir neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň dolanyşygynyň çäklendirilmegi ýa-da gadagan edilmegi

1. 1-nji Sanawa girizilen neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň dolanyşygyna diňe şu Kanunyň 36-njy, 37-nji we 38-nji maddalarynda göz önünde tutulan maksatlarda ýol berilýär.

2. 2-nji we 3-nji Sanawa girizilen neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň dolanyşygyna lukmanyň bellemegi boýunça lukmançylyk maksatlary bilen, şeýle hem şu Kanunyň 36-njy, 37-nji we 38-nji maddalarynda göz önünde tutulan maksatlarda ýol berilýär.

3. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň kybapdaşlarynyň dolanyşygy Türkmenistanda gadagan edilýär.

24-nji madda. Sanawa girizilen ösümlikleriň ösdürilip ýetişdirilmegi

1. Ösümlikleriň ösdürilip ýetişdirilmegi - munuň özi olaryň ekilmegi, ösdürilmegi, bejerilip idedilmegi we köpeldilmegidir.

2. Sanawa girizilen ösümlikleri şu Kanunda göz önünde tutulandakydan başga halatlarda Türkmenistanyň çäklerinde ösdürip ýetişdirmek gadagan edilýär.

3. Sanawa girizilen ösümlikleri ösdürip ýetişdirmäge diňe kärhanalara (edarlara) döwletiň bellän paýyndan ýokary geçmeýän möçberlerde rugsat edilýär.

4. Sanawa girizilen ösümlikleri ösdürip ýetişdirmäge we olary diňe senagat, lukmançylyk we ylmy maksatlar üçin peýdalanmaga rugsat bermegiň tertibi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenilýär.

25-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň saklanylmagy

1. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary saklamak işi degişli kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplaryna laýyk gelýän ýörite jaýlarda amala aşyrylýar.

2. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary saklamak şu Kanunda we Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalarynda göz önünde tutulandakydan başga halatlarda gadagan edilýär.

26-njy madda. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary daşamagyň tertibi

1. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary daşamak -daşamagyň usullaryna garamazdan olary bir ýerden başga ýere geçirmek üçin amala aşyrylan islendik hereketlerdir.

2. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary Türkmenistanyň çäklerinde daşamagy amala aşyrmak hukugy kärhanalara (edaralara) işiň şu görnüşine degişli ygtyýarnamany alanyndan soň berilýär.

3. Neşe serişdeleri, psihotrop maddalar we prekursorlar daşalanda olaryň goragy şol ýüki daşayan kärhanalar (edaralar) tarapyndan amala aşyrylýar.

4. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary daşamagyň tertibi, şeýle hem munuň üçin gerekli resminamalary resmileşdirmegiň tertibi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan belgilenilýär.

5. Şu Kanunyň 33-nji maddasyna laýyklykda diňe lukmançylyk maksatlary üçin alnan neşe serişdelerini we psihotrop maddalary ýanynda götermäge şahsy adamlara rugsat edilýär.

27-nji madda. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary ibermek

1. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary ibermek - poçta arkaly, ýük ugratmak görnüşinde ýa-da başga usul bilen başga ýere geçirilmegi iberiji gatnaşmazdan amala aşyrylýar.

2. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň poçta arkaly, şol sanda başga döwletlere iberilmegi gadagan edilýär.

3. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň başga döwletler tarapyndan Türkmenistana we Türkmenistan tarapyndan başga döwletlere iberilimegine adatdan daşary ýagdaýlarda ynsanperwerlik kömegi görnüşinde Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň kabul eden kararyna laýyklykda rugsat berilýär.

28-nji madda. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary goýbermek, ýerleşdirmek we paýlaşdyrmak

Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary goýbermek, ýerleşdirmek we paýlaşdyrmak işi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan belgilenen tertipde işiň şu görnüşine ygtyýamamasy bar mahalynda kärhanalar (edaralar) tarapyndan amala aşyrylýar.

29-njy madda. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary edinmek

Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary edinmäge şu Kanunda göz

öňünde tutulan maksatlar üçin ýol berilýär we ol kärhanalar (edaralar) tarapyndan diňe Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

30-njy madda. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary Türkmenistanyň çäklerine getirmek we ondan äkitmek

1. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary Türkmenistanyň çäklerine getirmek we ondan äkitmek (mundan beýläk - getirmek, äkitmek) - munuň özi olary başga döwletiň gümrük çäklerinden Türkmenistanyň gümrük çäklerine ýa-da Türkmenistanyň gümrük çäklerinden başga döwletiň gümrük çärlere geçirmekdir.

2. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň her gezekki getirilmegi (äkidilmegi) üçin rugsatnama we Türkmenistanyň Ministrler kabineti tarapyndan bellenen tertibe laýyklykda halkara nusgasyndaky güwänama alynmalydyr.

Berlen rugsatnama görkezilen işe ygtyýarnamasynyň bardygyna garamazdan başga bir kärhana (edara) berlip bilinmez.

3. Şu maddanyň ikinji böleginde görkezilen rugsatnamany we güwänamany almak üçin kärhana (edara) Döwlet toparyna arza berýär, onda şular görkezilmelidir:

- getirmegiň (äkitmegiň) görnüşi (aýratynlygy) we maksatlary;
- neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary getirmegi (äkidilmegi) amala aşyran kärhananyň (edaranyň), şeýle hem ýüki alýanyň ady we salgysy;
- neşe serişdesiniň, psihotrop maddanyň we prekursoryň halkara patentlenen ady, eger ol bar bolsa, ýa-da onuň çykarylan wagtynda dakylan ilkinji ady, ýa-da çykarylýan neşe serişdesiniň, psihotrop maddanyň we prekursoryň soňky ady;
- neşe serişdesiniň we psihotrop maddanyň derman görnüşi;
- neşe serişdesini, psihotrop maddany we prekursorlary öndürýäniň hil babatdaky güwanamasynyň bardygy;
- neşe serişdesiniň, psihotrop maddanyň we prekursoryň şol tapgyrdaky mukdary;
- getirmegiň (äkitmegiň) möhletleri;
- getirmek (äkitmek) üçin peýdalanylmaga niýetlenllýän ulagyň görnüşi;
- Türkmenistanyň gümrük serhediniň kesilip geçiljek ýeri we senesi;
- Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenen tertibe laýyklykda berilýän beýleki maglumatlar.

4. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň her gezekki tapgyryna olary getirmäge (äkitmäge) berlen rugsatnamanyň tassyklanylan nusgasy goşulýar, ol getirilýän (äkidilýän) ýurduň ygtyýarly edarasyna hem iberilýär.

5. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň getirilmegine (äkidilmegine) neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary getirmäge (äkitmäge) we daşamaga diňe ygtyýarnamasy bar mahalynda rugsat edilýär.

Olaryň eltilip berlendigini tassyklamak maksady bilen import we eksport edýän edaralaryň arasynda neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň anyk tapgyrynyň gelip gowşandygy hakynda eksport güwänamasyna bellik edilen getiriş we äkidiş güwänamasy alşylýar.

6. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary getirmegi (äkitmegi) amala aşyran kärhanalaryň (edaralaryň) atlary we salgylary takyk görkezilmese, olary getirmek (äkitmek) gadagan edilýär.

7. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary Türkmenistanyň gümrük çäklerinden üstüaşyr geçirmek Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulanyndakydan başga halatlarda gadagan edilýär.

8. Eger getirilýän (äkidilýän) neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we

prekursorlaryň hakyky mukdary rugsatnamada görkezilen mukdara gabat gelmese, onda olary getirmek (äkitmek) işi ýüze çykan laýyk gelmezlik aýdyňlaşdyrylýança togtadylýar.

9. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň getirilmegine (äkidilmegine) Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen talaplar bozulan halatynda olar Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda dolanyşykdan alynmaga ýa-da muşdsuz elinden alynmaga (konfiskasiýa edilmäge) degişlidir.

31-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň ýok edilmegi

1. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary ýok etmek işi şeýle halatlarda amala aşyrylýar, ýagny:

- neşe serişdeleriniň, psihotrop jşimleriniň we prekursorlaryň ýaramlylyk möhleti geçende;

- şu Kanunyň 17-nji maddasynda bellenen talaplar bozulanda;

- neşe serişdeleri, psihotrop maddalary we prekursorlar himiki, fiziki ýa-da başga täsire sezewar edilmegi netijesinde olaryň ýaramsyzlyk derejesi olary düzetmek ýa-da gaýtadan işlemek mümkinçiligini aradan aýyryýan bolsa;

- neşe serişdeleri, psihotrop maddalary bikanun dolanyşykdan konfiskasiýa edilende, tapylanda ýa-da eýesiniň elinden alnanda we Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan kesgitlenen tertibe laýyklykda şolar mundan beýläk ulanylmaga degişli däl halatynda.

2. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary öndürmek üçin peýdalanylýan prekursorlaryň, gurallaryň we enjamlaryň mundan beýläk kanuny dolanyşykda peýdalanylmagy maksada laýyk däl diýlip ykrar edilende olar hem ýok edilmäge degişlidir.

3. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary, prekursorlary, olary öndürmek üçin peýdalanylýan gurallary we enjamlary ýok etmek işi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenen tertipde geçirilýär.

VI bab. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň peýdalanylmagy

32-nji madda. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň lukmançylyk maksatlary üçin peýdalanylmagy

1. 2-nji we 3-nji Sanawlara girizilen neşe serişdeleri we psihotrop maddalar lukmançylyk maksatlary üçin peýdalanylyp bilner.

2. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary bellemegiň we peýdalanmagyň tertibi we şertleri, olaryň bir dermannamada ýazyp bolýan mukdary Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrigi tarapyndan kesgitlenilýär.

3. Saglygy goraýyşyň hususy sektorynyň saglygy goraýyş işgärlerine we halk saglygy goraýyş bilen meşgullanýan adamlara (tebiplere) neşe serişdelerini we psihotrop maddalary öz işinde ulanmak gadagan edilýär.

4. 2-nji we 3-nji Sanawlara girizilen, gaýragoýulmasyz lukmançylyk kömegini bermäge niýetlenen neşe serişdeleri we psihotrop maddalar sanitar ulaglaryndaky, halkara gatnawynyň deňiz we howa gämilerindäki we halkara demir ýol gatnawlarynyň otlularyndaky ilkinji lukmançylyk kömeginiň dermanhanajyklarynda Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan Düzgünnama laýyklykda bolup biler.

33-nji madda. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň şahsy adamlara lukmançylyk maksatlary üçin goýberilmegi

1. Lukmançylyk maksatlary üçin neşe serişdeleri we psihotrop maddalary şahsy adamlara işiň görkezilen görnüşine degişli ygtyýarnamasy bar bolan döwlet saglygy goraýyş ulgamynyň dermanhana edaralarynda ýörite resmikagyzlara ýazylan dermannamalar boýunça goýberilýär.

2. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary goýbermegiň tertibi, ýörite dermannama resmikagyzlarynyň görnüşü, olary doldurmagyň, bermegiň, bellige almagyň, hasaba almagyň we saklamagyň tertibi Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi tarapyndan Türkmenistanyň Içeri işler ministrligi bilen ylalaşmak esasynda bellenilýär.

Lukmançylyk maksatlary üçin şahsy adamlara neşe serişdelerini we psihotrop maddalary goýbermek hukugy berlen dermanhana edaralarynyň, şeýle hem olaryň wezipeli adamlarynyň sanawy Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi tarapyndan bellenilýär.

34-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň üstüaşyr geçýän gatnawyň ýolagçylaryny bejermek üçin peýdalanylmagy

1. Türkmenistanyň çäklerinden üstüaşyr geçip barýan daşary ýurt raýaty bolan ýa-da raýatlygy ýok syrkaw adam özüni bejertmek üçin 2-nji we 3-nji Sanawlara girizilen neşe serişdelerini we psihotrop maddalary Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenen tertipde öz ýany bilen äkidip biler.

2. Eger şol adam Türkmenistanyň çäklerinde saklanmaga mejbur bolsa we lukmanlaryň netijenamasy boýunça keseliniň bejerilmesini dowam etdirilmegine matäç bolsa, oňa neşe serişdelerini we psihotrop maddalary goýbermeklik Türkmenistanyň döwlet bejeriş edaralarynyň daşary ýurt raýatlyryna we raýatlygy ýok adamlara lukmançylyk kömegini bermegiň Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan Düzgünleri esasynda berlen dermannama boýunça amala aşyrylýar.

35-nji niadda. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň weterinariýada peýdalanylmagy

Weterinariýada we haýwanlary tutmak üçin peýdalanylýan neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň Sanawy, şeýle hem olary edinmegiň (satyn almagyň), paýlamagyň, saklamagyň şertleri hem-de peýdalanmagyň tertibi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan kesgitlenilýär.

36-njy madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň ylmy we okuw maksatlary üçin peýdalanylmagy

Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň ylmy we okuw maksatlary üçin peýdalanylmagyna işiň anyk görnüşine ygtyýarnamasy bar bolan ýörite döwlet edaralaryna rugsat berilýär.

37-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň seljeriş we kriminalistik işlerde peýdalanylmagy

Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary ýüze çykarmak ýa-da

deňeşdirme (meňzetme) maksady bilen seljeriş işleri geçirilende olary peýdalanmaga Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda ygtyýarly döwlet edarasyna rugsat berilýär.

38-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň derhal agtaryş işlerinde peýdalanylmagy

Gözegçilikli ibermeklik, gözegçilikli satyn almaklyk, kriminalistik seljermeleri geçirilende, deňeşdirme (meňzetme) üçin nusgalar ýygналанда, neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş alyp barýan işgärleri okatmak, şeýle hem gulluk agtaryş itlerini ýörite taýýarlamak üçin derhal agtaryş işlerini amala aşyryýan edaralara neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda peýdalanmaga rugsat berilýär.

39-njy madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işler hakynda hasabat

Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işlere ygtyýarnamalaryň eýeleri bolan kärhanalar (edaralar), şeýle hem öz ygtyýarlyklaryna göre, neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygyny ygtyýarnamasyz amala aşyryýan döwlet edaralary öz alyp barýan işleri barada Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan Düzgünnama laýyklykda hasabatlary bermäge borçludylar.

40-njy madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň tükellenilmegi

1. Öz bar bolan ygtyýarnamasyna laýyklykda ýa-da öz ygtyýarlyklaryna göre neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygrynda işleri amala aşyryýan kärhanalar (edaralar) öz ygtyýarynda durýan neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň her çäryekde tükelleýiş işlerini geçirmäge we olaryň deňeçerligini (balansyny) düzmäge boçludylar.

2. Tükelleýiş barşynda ýüze çykarylan kemçilikler üç günün dowamynda Döwlet toparynyň we Türkmenistanyň içeri işler edaralarynyň dykgatyna ýetirilýär.

41-nji madda. Neşe serişdeleri, psihotrop maddalary we prekursorlar bilen geçirilen çäreleri (operasiýalary) bellige almagyň geçirilmegi

1. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygryndaky işler amala aşyrylanda islendik çäreler (operasiýalar) bar bolan ygtyýarnamasyna ýa-da onuň ygtyýarlylygyna göre, şeýle işleri amala aşyryýan kärhananyň (edaranyň) ýolbaşçysynyň buýrugy bilen bu borçlar üstüne ýüklenilen adamlar tarapyndan bellige alyş žurnallarynda ýörite hasaba we bellige alynmaga degişlidir.

2. Bellige alyş žurnallary olara in soňky ýazgy girizilenden soň on ýylyň dowamynda saklanylýar.

3. Bellige alyş žurnallarynyň görnüşi, olary ýöretmegiň we saklamagyň tertibi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýar.

VII bap. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna garşy herekeller

42-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygyna gözegçiligi amala aşyrmaga ygtyýarly edaralar

1. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň, prekursorlaryň dolanyşygyna we olaryň ulanylyşyna Türkmenistanyň İçeri işler ministrligi, Türkmenistanyň Milli howpsuzlyk ministrligi, Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi, Türkmenistanyň Döwlet gümrük gullugy, Türkmenistanyň Döwlet serhet gullugy, Türkmenistanyň Baş prokuraturasy, Türkmenistanyň Adalat ministrligi we öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde beýleki degişli guramalar we edaralar gözegçiligi amala aşyrmaga ygtyýarly edilen edaralar bolup durýar.

2. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreşi alyp barmak we olaryň ulanylmagyny utgaşdyrmak işi Döwlet topary tarapyndan amala aşyrylýar.

3. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreşi guramak işi Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan tassyklanylýan degişli döwlet maksatnamalary esasynda amala aşyrylýar.

43-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygyna gözegçiligi amala aşyrmaga ygtyýarly edilen edaralaryň wezipeli adamlarynyň hukuklary we borçlary

1. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy bilen baglanyşykly işleriň tertibiniň bozulandygy hakynda saýatlyk edýän ýeterlik esaslar bar mahalynda prokuratura, içeri işler, milli howpsuzlyk edaralarynyň, gümrük we serhet gulluklarynyň wezipeli adamlarynyň öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde şulara hukugy bardyr, ýagny:

- Sanawa girizilen ösümlükleriň ösdürilip ýetişdirilmegi mümkin bolan ýerleri, neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň işlenilip taýýarlanylýan, öndürilýän, taýynlanylýan, gaýtadan işlenilýän, saklanylýan, goýberilýän, ýerleşdirilýän, paýlanylýan, satyn alynýan, peýdalanylýan we ýok edilýän ýerlerinde barlag geçirmäge;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň öndüriliş we taýýarlanylýş işiniň gidişiniň belenilen düzgünlere we şu Kanuna laýyk gelşini barlamaga, zerur halatlarda deňeşdirme barlagyny geçirmek üçin olardan nusgalar almaga;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň elýeter bolmagyna ýol bermezlik maksady bilen jaýlary möhürlemäge;

- gözegçilik borçlaryny ýerine ýetirmek üçin zerur bolan düşündirişleri we resminamalaryň berilmegini talap etmäge;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy bilen baglanyşykly işleriň amala aşyrylýan gulluk jaýlaryny, şeýle hem oňa ýanaşyk ýerleri barlamaga;

- Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda raýatlaryň jaýlarynda we öýlerinde, beýleki ýasaýyş we ýaşalmaýan jaýlarynda agtaryş işlerini amala aşyrmaga;

- şahsy adamlary, poçtany we ugradylýan ýükleri, ulag serişdelerini we geçirilýän ýükleri barlap gözden geçirmäge;

- öz teninde neşe serişdelerini, psihotrop maddalary ýa-da prekursorlary gizläp getirýändir diýip çak etmäge esas bolan adamlary lukmançylyk gözden geçirişinden geçirmek üçin olary saglygy goraýyş edaralaryna ibermäge;

- neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy bilen baglanyşykly işleriň görnüşlerine ygtyýarnamalary bolan kärhanalara (edarlara) ýüze çykarylan kemçilikleri aradan aýyrmak hakynda ýerine ýetirilmegi hökmany bolan tabşyryklary bermäge;

- Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan kesgitlenilýän tertipde gözegçiligiň beýleki çärelerini amala aşyrmaga.

2. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygyna gözegçiligi amala aşyrmak bilen baglanyşykly çäreler geçirilende şu maddanyň 1-nji böleginde görkezilen wezipeli adamlar şu Kanuna, Türkmenistanyň beýleki kanunçylyk namalaryna pugta laýyklykda hereket etmäge borçludylar.

Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygyna gözegçiligi amala aşyrmagyň bellenen tertibiniň bozulan halatlary ýüze çykarylan ýagdaýlarda günäkär wezipeli adamlar Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan bellenen tertipde jogapkärçilige çekilmäge degişlidir.

44-nji madda. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary gözegçilikli ibermegiň we gözegçilikli satyn almagyň geçirilişi

Jenatatlaryň önüni almak, üstüni açmak we soňuna çykmak, neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly adamlary ýüze çykarmak üçin derhal agtaryş işlerini amala aşyrýan edaralaryň şu aşakdakylary geçirmäge hukugy bardyr, ýagny:

- gözegçilikli ibermek - derhal agtaryş çäreleri geçirilende, şunda derhal agtaryş işini amala aşyrýan edaralaryň ygtyýar bermegi bilen we gözegçilik etmegi astynda neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary, şeýle hem olary öndürmek we taýýarlamak üçin niýetlenilen gurallary ýa-da enjamlary bir erden başga ýere geçirmäge, aýratyn halatlarda bolsa, beýleki ýurtlaryň ygtyýarly edaralary bilen ylalaşyk boýunça Türkmenistanyň çäklerine getirmäge (ondan äkitmäge), onuň çäklerinden üstüňäşyry geçirmäge ýol berilýär;

- gözegçilikli satyn almak - derhal agtaryş çäreleri geçirilende, şunda derhal agtaryş işini amala aşyrýan edaralaryň ygtyýar bermegi bilen we gözegçiligi astynda neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary, şeýle hem olary bikanun taýýarlamak üçin niýetlenilen gurallary ýa-da enjamlary satyn almaga, saklamaga we daşamaga ýol berilýär.

45-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň muzdsuz elinden alynmagy (konfiskasiýa edilmegi)

Bikanun dolanyşykdaky we eýesiz neşe serişdeleri, psihotrop maddalary, olaryň kybapdaşlary we prekursorlar, şeýle hem olaryň bikanun taýýarlanylmagy we ulanylmagy üçin peýdalanylýan maddalar, gurallar we enjamlar, neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna peýdalanylýan hem-de şunuň bilen baglanyşykly işler netijesinde alnan emläk we maliýe serişdeleri Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda dolanyşykdan aýrylmaga we elinden muzdsuz alynmaga (konfiskasiýa edilmäge) degişlidir.

Olary mundan beýläk peýdalanmagyň tertibi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan kesgitlenilýär.

46-njy madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň

bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly resmi ýüztutmalaryň ýerine ýetirilmegi

Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygy we ulanylmagy bilen baglanyşykly meseleler boýunça Döwlet toparynyň, döwlet häkimiýet we doladyryş edaralarynyň resmi ýüztutmalarynyň görkezilen möhletlerde wezipeli adamlar tarapyndan ýerine ýetirilmegi hökmanydyr.

47-nji madda. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary wagyz etmegiň gadagan edilmegi we mazamlamagyň çäklendirilmegi

1. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň, şeýle hem olary taýýarlamagyň usullarynyň, alynýan ýerleriniň we neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygrynda kanuna garşy gelýän hereketleriň wagyz edilmegi gadagan edilýär.

2. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary işläp taýýarlamak, gaýtadan işlemek, ulanmak we peýdalanmak baradaky pikirleri (taglymlary) kopçüligе ýaýratmak, şonuň ýaly-da şeýle pikirleri (taglymlary) özünde jemleýän kitap önümlerini we köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň önümlerini öndürmek we ýaýratmak, ýa-da şu maksat bilen başga hereketleri amala aşyrmak gadagan edilýär.

3. Neşe serişdelerini, psihotrop maddalary we prekursorlary wagyz etmek, şeýle hem saglygy goraýyş işinde näsagyň erkini basyp ýatymaga gönükdirilen neşe serişdelerini we psihotrop maddalary düzüminde saklaýan ýa-da onuň psihiki we fiziki saglyk ýagdaýyna ýaramaz täsirini ýetirýän derman serişdelerini ulanmagy wagyz etmek gadagan edilýär.

4. Düzüminde neşe serişdeleri we psihotrop maddalary bolan derman serişdeleriniň mazamlanylmagyna diňe döwlet saglygy goraýyş edaralarynyň resmi metbugat neşirlerinde ýol berilýär.

48-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna we ulanylmagyna garşy göreş çäreleriniň maliýeleşdirilmegi

Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň bikanun dolanyşygyna we ulanylmagyna garşy göreş çärelerini maliýeleşdirmek işleri Türkmenistanyň Döwlet býujetiniň we Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda beýleki maliýe çeşmeleriniň serişdeleriniň hasabyna amala aşyrylýar.

VIII bab. Neşekeşlikden ejir çekýän näsaglara narkologik kömek we ol berlende raýatlaryň hukuklarynyň kepillikleri

49-njy madda. Lukmanyň kesgitlemesi bolmasa, neşe serişdelerini we psihotrop maddalary ulanmagyň gadagan edilmegi

Lukmanyň kesgitlemesi bolmasa, neşe serişdelerini we psihotrop maddalary ulanmak Türkmenistanda gadagan edilýär.

50-nji madda. Neşe serişdelerini we psihotrop maddalary bikanun ulanýan adamlaryň ýüze çykarylmagy

1. Şahsy adamyň neşe serişdelerini, psihotrop maddalary ýa-da olaryň kybapdaşlaryny bikanun ulanýandygy hakynda ygtyýarly döwlet edaralaryna resmi

maglumat gelip gowşanda ýa-da neşe keýpindedigine esaslandyrylan şübhe bolanda ol lukmançylyk güwänamasynyň geçirilmegine degişlidir.

2. Neşe serişdeleriniň we psihotrop maddalaryň, şeýle hem olaryň kybapdaşlarynyň bikanun ulanylýandygy şaýatlaryň görkezmeleri, neşe keýpiniň alamatlarynyň ýüze çykarylmagy, lukmançylyk güwänamasynyň netijeleri, şeýle hem barlanylýanyň bedeninde neşe serişdeleriniň ýa-da psihotrop maddalaryň bardygynyň anyklanylmagy bilen tassyklanylýp bilner.

3. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň ýa-da olaryň kybapdaşlarynyň bikanun ulanylmagy netijesinde emele gelýän neşe keýpiniň ýagdaýyny anyklamak lukmançylyk güwänamasyny (barlagyny) geçirmek borjy öz üstüne ýüklenen lukmanyň ygtyýarlygyna girýär.

"Neşekeşlik" keseliniň kesgitlemesi lukmanlyk ýa-da harby-lukmanlyk topary tarapyndan bellenilýär.

4. Neşe serişdelerini ýa-da psihotrop maddalary ulanmaga ýykgyň edýän adamlary, şeýle hem olaryň bikanun dolanyşygyna dahyly bolan adamlary hasaba almagy we bellige almagy Türkmenistanyň saglygy goraýyş we derman senagaty ministrliginiň narkologiýa gullugyndan alnan maglumat boýunça Türkmenistanyň İçeri işler ministrligi alyp barýar.

5. Neşe serişdelerini ýa-da psihotrop maddalary bikanun ulanýan adamlary ýüze gykarmagyň we hasaba almagyň tertibi Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan kesgitlenilýär.

51-nji madda. Lukmançylyk güwänamasy we lukmançylyk barlagy

1. Lukmançylyk güwänamasy - munuň özi hünärmen lukman tarapyndan neşe keýipliliginiň bardygyny ýa-da ýokdugyny kesgitlemek maksady bilen şahsy adamyň barlanylmagydyr.

2. Lukmançylyk barlagy - munuň özi hünärmen lukman tarapyndan adamyň keseliniň kesgitlemesiniň "neşekeşlik" diýip ýa-da şeýle zadyň ýokdugyny bellemek maksady bilen şahsy adamyň barlanylmagydyr.

3. Lukmançylyk güwänamasy hukuk goraýjy edaralaryň, lukmançylyk barlagy bolsa narkolog-lukmanyň ýollamagy boýunça geçirilýär.

4. Lukmançylyk güwänamasynyň geçirilmeginden ýa-da lukmançylyk barlagyndan boýun gaçyran şahsy adam narkologiýa edarasyna Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda mejburi tertipde getirilip bilner.

5. Lukmançylyk güwänamasyny we lukmançylyk barlagyny geçirmegiň tertibi Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan bellenilýär.

6. Lukmançylyk güwänamasyna we lukmançylyk barlagyna ibermek hakyndaky karar babatda Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde kazyýete şikaýat edilip ýa-da prokuror tarapyndan garşylyk görkezilip bilner.

7. Lukmançylyk güwänamasyny we lukmançylyk barlagyny geçirmek üçin çykadjylar degişli býujetleriň serişdeleriniň hasabyna, goşmaça lukmançylyk hyzmatlaryna zerurlyk ýüze çykanda bolsa, olar lukmançylyk güwänamasy we lukmançylyk barlagy geçirilýän adamyň hasabyna tölenilýär.

52-nji madda. Neşekeşlikden ejir çekýän adamlara narkologik kömek

1. Neşekeşlikden ejir çekýän adamlara Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda narkologik kömegiň berilmegini we onuň saglygy goraýyş-durmuş taýdan saglygyny we zähmete ukyplylygyny dikeltmegine ýardam edilmegini döwlet kepillendirýär.

2. Neşekeşlikden ejir çekýän adamlara narkologik kömegi eýeçiligiň görnüşine garamazdan, şeýle işe ygtyýarnamasy bolan we bejeriş işlerini Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde geçirýän saglygy goraýyş edaralary tarapyndan berilýär.

Döwlet saglygy goraýyş ulgamynyň neşekeşlikden ejir çekýän adamlara narkologik kömegi berýän edaralaryň hususlaşdyrylmagy we dolandyrmak üçin ynanylan adama berilmegi gadagan edilýär.

3. Neşekeşlikden ejir çekýän adama narkologik kömek olar meýletin ýüz tutanlarynda ýa-da olaryň razylygy bilen berilýär, kämillik ýaşyna ýetmediklere bolsa, Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulandakydan başga halatlarda olaryň ata-eneleriniň ýa-da kanuny wekilleriniň haýyşy ýa-da razylygy bilen berilýär.

4. Narkologiýa edarasyna bejeriş tapgyryny geçmek üçin meýletin ýüz tutan adama onuň haýyşy boýunça bejeriş çäreleriniň gizlinligi üpjün edilýär. Şol adam hakyndaky maglumat diňe resmi taýdan ýüz tutulan halatlarda hukuk goraýyş edaralaryna berlip bilner.

5. Keseliniň kesgitlemesi "neşekeşlik" diýlip goýlan, lukmançylyk gözegçiliginden we bejerişinden boýun gaçyrýan, neşe serişdelerini hem-de psihotrop maddalary ýa-da olaryň kybapdaşlaryny ulanmagy dowam etdirýän adamlara kazyýetiň çözgüdi boýunça Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda mejburi bejeriş çäreleri belleniýär.

6. Neşekeşlikden ejir çekýän adamlara narkologik kömek berlende olar "Raýatlaryň saglygyny goramak hakynda" Türkmenistanyň kanununda göz önünde tutulan näsaglaryň hukuklaryndan peýdalanýarlar.

7. Meýletin bejeriş tapgyry gutarandan soň şol näsaga onuň haýyşy boýunça geçirilen bejeriş hakynda onuň wagtyny görkezmek bilen lukmançylyk güwänamasy berilýär.

53-nji madda. Neşekeşlikden ejir çekýän şahsy adamlaryň hukuklarynyň çäklendirilmegi

1. Neşekeşlikden ejir çekýän adamlar hünär işiniň we ýokary howplulyk çeşmeleri (ýagny, adamlara we daşky tebigy gurşawa zyýan ýetirmegiň ýokary howpunyň mümkinçiligini doredýän aýratyn häsiýetli obýektleri, enjamlary we maddalary ulanmak we peýdalanmak bilen baglanyşykly) işleriň aýry-aýry görnüşlerini ýerine ýetirmäge wagtlaýyn (üç ýyldan köp bolmadyk möhlet bilen soňundan lukmanlylyk güwänamasyny geçmek hukugy bilen) ýaramsyz diýlip ykrar edilip bilner.

2. Şahsy adamyň hünär işiniň we ýokary howplulyk çeşmeleri bilen baglanyşykly işleriň aýry-aýry görnüşlerini ýerine ýetirmäge ýaramlydygy hakyndaky çözgüt hünar işiniň we ýokary howplulyk çeşmeleri bilen baglanyşykly işleriň aýry-aýry görnüşlerini amala aşyrmak üçin saglygy goraýyş taýdan ýaramazlyklaryň Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan Sanawyna laýyklykda saglygy goraýyş edarasynyň lukmançylyk topary tarapyndan kabul edilýär.

Olar bilen meşgullanmaga çäklendirmeler belleniýän hünär işiniň we ýokary howplulyk çeşmeleri bilen bagşanysykly işleriň aýry-aýry görnüşleriniň sanawy Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan kesgitleniýär.

3. Şahsy adamyň neşekeşlikden ejir çekýändigini sebäpli hünär işiniň we ýokary howplulyk çeşmeleri bilen baglanyşykly işleriň aýry-aýry görnüşlerini ýerine ýetirmäge ýaramsyz diýlip ykrar edilendigi hakyndaky çözgüt babatda Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde kazyýete şikayat edilip bilner.

4. Neşekeşlikden ejir çekýän adamlar degişli içeri işler edaralarynda, hasapda

durмага, şeýle hem saglygy goraýyşyň döwlet ulgamynyň bejeriş-öňüni alyş edaralarynda Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan bellenilen tertipde hasapda durмага we lukmançylyk gözegçiliginde bolmaga degişlidir.

5. Neşe serişdelerini ýa-da psihotrop maddalary ulanmagy netijesinde öz maşgalasyny maddy taýdan agyr ýagdaýa goýýan adamyň kämillik ukyby kazyýet tarapyndan çäklendirilip bilner, şonuň bilen baglanyşyklylykda oňa Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda howandarlyk bellenilýär.

54-nji madda. Neşekeşlikden ejir çekýän adamlara narkologik kömegi bermek boýunça işleriň utgaşdyrylmagy

1. Saglygy goraýyşyň döwlet ulgamynyň narkologik kömegi berýän edaralary işi Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi tarapyndan utgaşdyrylýan Türkmenistanyň narkologiýa gullugyna girýär.

2. Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi neşekeşligiň öňüni almak we Türkmenistanyň ilatyna narkologik kömegi guramak boýunça, narkologiýa gullugyny ösdürmage, neşekeşlik meseleleri boýunça ylmy barlaglary geçirmäge, neşekeşligi anyklamagyň, bejertmegiň we öňüni almagyň häzirki zaman usullaryny işläp taýýarlamaga we durmuşa ornaşdyrmaga, neşekeşlikden ejir çekýän adamlary saglygy goraýyş-durmuş taýdan saglygyny we zähmete ukyplylygyny dikeltmäge gönükdirilen maksatly maksatnamalaryň taslamalaryny işläp taýýarlaýar we Türkmenistanyň Ministrler Kabinetine tassyklamak üçin hödürleýär.

IX bab. Jemleýji düzgünler

55-nji madda. Neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy hem-de olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş çäreleri babatda Türkmenistanyň halkara hyzmatdaşlygy

Türkmenistan özüniň baglaşan halkara şertnamalaryna laýyklykda daşary ýurtlar, olaryň ygtyýarly edaralary, şeýle hem neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygyna gözegçiligi hem-de olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş çärelerini amala aşyrýan halkara guramalary bilen hyzmatdaşlyk edýär.

56-njy madda. Şu Kanunyň bozulmagy üçin jogapkärçilik

Şu Kanunyň bozulmagy Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda jogapkärçilige eltýär.

57-nji madda. Şu Kanunyň ýerine ýetirilişine gözegçilik

Şu Kanunyň ýerine ýetirilişine gözegçiligi Türkmenistanyň Baş prokurory we oňa tabynlykdaky prokurorlar amala aşyrýarlar.

Türkmenistanyň Prezidenti

SaparmyratTürkmenbaşy

Aşgabat şäheri

2004-nji ýylyň 9-njy oktýabry

№ 238-II

Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\public\Neşe serişdeleri, psihotrop maddalar, prekursorlar we olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göres çäreleri hakynda.doc" does not exist in file C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\symfony\http-foundation\File\File.php on line 36

```
#0 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\symfony\http-foundation\BinaryFileResponse.php(94): Symfony\Component\HttpFoundation\File\File->__construct('C:\\Users\\Admini...')
#1 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\symfony\http-foundation\BinaryFileResponse.php(52): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->setFile('C:\\Users\\Admini...', 'attachment', false, true)
#2 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ResponseFactory.php(165): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->__construct('C:\\Users\\Admini...', 200, Array, true, 'attachment')
#3 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\app\Http\Controllers\ActController.php(35): Illuminate\Routing\ResponseFactory->download('C:\\Users\\Admini...')
#4 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Controller.php(54): App\Http\Controllers\ActController->export_word('36804')
#5 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ControllerDispatcher.php(45): Illuminate\Routing\Controller->callAction('export_word', Array)
#6 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(262): Illuminate\Routing\ControllerDispatcher->dispatch(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(App\Http\Controllers\ActController), 'export_word')
#7 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(205): Illuminate\Routing\Route->runController()
#8 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(721): Illuminate\Routing\Route->run()
#9 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Routing\Router->Illuminate\Routing\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#10 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\app\Http\Middleware\Check.php(30): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#11 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Check->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#12 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\app\Http\Middleware\Locale.php(27): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#13 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Locale->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#14 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings.php(50): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#15 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#16 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken.php(78): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#17 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#18 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession.php(49): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#19 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#20 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(121): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#21 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTp\www\vendor\laravel\framework\
```

```
src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(64): Illuminate\Session\Middleware\StartSession->handleStatefulRequest(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Illuminate\Session\Store), Object(Closure))
#22 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Session\Middleware\StartSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#23 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Cookie\Middleware\AddQueuedCookiesToResponse.php(37): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#24 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\AddQueuedCookiesToResponse->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#25 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Cookie\Middleware\EncryptCookies.php(67): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#26 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\EncryptCookies->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#27 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#28 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(723): Illuminate\Pipeline\Pipeline->then(Object(Closure))
#29 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(698): Illuminate\Routing\Router->runRouteWithinStack(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(Illuminate\Http\Request))
#30 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(662): Illuminate\Routing\Router->runRoute(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Illuminate\Routing\Route))
#31 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(651): Illuminate\Routing\Router->dispatchToRoute(Object(Illuminate\Http\Request))
#32 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(167): Illuminate\Routing\Router->dispatch(Object(Illuminate\Http\Request))
#33 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Foundation\Http\Kernel->Illuminate\Foundation\Http\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#34 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\livewire\livewire\src\DisableBrowserCache.php(19): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#35 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Livewire\DisableBrowserCache->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#36 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#37 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull.php(31): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#38 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#39 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#40 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings.php(40): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#41 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#42 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ValidatePostSize.php(27): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
```

```
#43 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
ValidatePostSize->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#44 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\PreventRequestsDuringMaintenance.php(86):
Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\
Request))
#45 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
PreventRequestsDuringMaintenance->handle(Object(Illuminate\Http\Request),
Object(Closure))
#46 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\fruitcake\laravel-
cors\src\HandleCors.php(38): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\
{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#47 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Fruitcake\Cors\HandleCors-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#48 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies.php(39): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#49 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#50 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\
Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#51 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(142): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>then(Object(Closure))
#52 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(111): Illuminate\Foundation\Http\Kernel-
>sendRequestThroughRouter(Object(Illuminate\Http\Request))
#53 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\public\index.php(52):
Illuminate\Foundation\Http\Kernel->handle(Object(Illuminate\Http\Request))
#54 {main}
```